

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 4.

Lördagen den 27 Januari

1844.

Pædagogik.

Med hvad lifligt intresse det uppväxande slägtets bildning numera äfwen i vårt land börjar omfattas, kan man bland annat finna af den mängd skrifter, och deraf härledda recensioner, rörande Elementarläroverken och deras förbättring, som under senare hälften af förlidet är utkommo. Att man i denna wigtiga sak, som i alla dylika, ej warit af lika meningar är lätt att inse; också har en strid uppstått, af hvars utgång Sveriges ungdoms så wäl moraliska som intellectuella bildning för kommande tider kommer att bero. Allt godt och stort och ädelt kan endast genom strid frambringas, och wi böra därför högligen glädja oss öfwer en strid, som har till syfte Elementarläroverkens förbättrande, d. ä. det uppväxande slägtets förädling.

Under angifna titel will Ref., för att fästa en större allmänhets uppmärksamhet *) på dessa maktpåliggande frågor, i denna tidning redogöra för de skrif-

*) Sedan denna artikel redan blifwit lemnad på trycket, fick Ref. sig tillfänt som profnummer första N:rt af "Intelligensblad," utgifwet i Upsala, hwilket innehåller en sakrif och wäl redigerad artikel om Elementarläroverkets förhållande till Universitetet, och hwilket lofwar, "att följa Elementarundervisningens gång, de åtgärder till förbättringar deri, som redan blifwit widtagne, och de som offentlig blifwit äskade, samt att i sammanhang dermed wisa den grad af utbildning, hwarpå de allmänna pædagogiska frågorna befinna sig," hwilka löften, realiserade, säkert stola skaffa Intelligensbladet många läsare.

ter, som i detta hänseende utkommit och framdeles utkomma, samt der de uttalade åsigterna äro i strid med Ref:s öfwertygelse framställa sina tankar.

Straxt efter i 12:te häftet af Tidskriften Frey "Underrättelser om den nya Studentexamen i Upsala" blifwit meddelade, yttrades från många håll den önskan, att dylika uppgifter måtte lemnas rörande samma examen i Lund, och då en af stridsfrågorna är, huruvida Studentexamen skall bibehållas wid Akademien, eller förläggas till Skolan (på senare stället naturligtwis under tillbörlig uppsigt), så will Ref. börja med införandet af en af Filosofiska Facultetens Notarie, Herr Adjunkt Krook, benäget meddelad **Tabellarisk Öfversigt af Nya Studentexamen i Lund från och med Höstterminen 1831 till och med Vårterminen 1841**, på det att en jämförelse må kunna anställas emellan denna examens resultat i Upsala och Lund. Samma författningar hafwa wid de båda Akademierna blifwit för nya Studentexamen utgifna, fastän det någongång händt, att en författning, till en början endast för Upsala utfärdad, först efter någon tid blifwit gällande äfwen för Lund, ett förhållande som i någon mån haft inslytande på de olika resultaten af denna examen wid de båda Akademierna. De som wilja hafwa en närmare kännedom om de efterhand utkomna, nu gällande, reglementariska föreskrifterna för nya Studentexamen hänwisas till ofwannämnde 12:te häfte af Frey.

Tabellariff Öfversigt

af

nya Student-examen i Lund från och med Höst-terminen 1831, till och med
Vår-terminen 1841.

Examen förrättades de 5 första åren af 7 Examinatorer, af hwilka Decanus war en. De 9 examensämnen fördelades så, att

1831 och —32 förenades	{	Hebreiska och Lefwande språk; Philosophi och Naturalhistoria.
1832 och —33	{	Theologi och Hebreiska; Lefwande språk och Naturalhistoria.
1833 och —34	{	Latin och Grekiska; Lefwande språk och Naturalhistoria.
1834 och —35	{	Grekiska och Hebreiska; Lefwande språk och Naturalhistoria.
1835 och —36	{	Grekiska och Hebreiska; Lefwande språk och Philosophi.

De 5 sista åren har examen blifwit förrättad, med Decani uteslutande, af endast 6 examinerare, då examensämnen blifwit så fördelade, att

1836 och —37 förenades	{	Hebreiska och Lefwande språken; Philosophi och Historia samt Geographi; Mathematik och Naturalhistoria.
1837 och —38	{	Latin och Grekiska; Hebreiska och Lefwande språken; Philosophi och Naturalhistoria.
1838 och —39	{	Latin och Grekiska; Hebreiska och Lefwande språken; Philosophi och Naturalhistoria.
1839 och —40	{	Latin och Grekiska; Hebreiska och Lefwande språken; Philosophi och Naturalhistoria.

1840 och —41	{	Hebreiska och Theologi; Grekiska och Historia samt Geographi; Lefwande språk och Philosophi.
------------------------	---	--

De under dessa tio år examinerades antal utgör:

Vårterminen.	Höstterminen.
1831	17
1832 7	26
1833 48	61
1834 54	30
1835 69	54
1836 40	59
1837 31	72
1838 44	48
1839 44	94
1840 56	77
1841 73
S:a 466	S:a 538

Tillsammans 1004.

I förestående Tabellariffa Öfversigt betecknar

Linien *a* dem, som undergått fullständig examen i alla ämnen.

— *b* dem, som fått minst fyra betyg, men i ett eller flera ämnen icke fullständigt examen före Höst-terminen 1841.

— *c* dem, som fått högst 3 betyg och således blifwit i examen underkände.

Till Privatister räknas alla de, som, äfwen om de bewistat allmänna Lärowerk, ej till Universitetet medfört afgangsbetyg.

Latinska Språket.

	Examinerade.	Förswärlig.	Godkänd.	Med beröm.	Berömlig.	Summa.
Lund	—	—	48	16	2	36
Lycæum	4	4	30	8	—	46
Malinö	2	1	24	8	—	22
Skab	2	1	7	3	2	31
Randströma	—	—	3	1	—	9
Helsingborg	—	—	1	1	—	4
Christiansstad	1	1	18	4	—	24
Carlshamn	1	—	2	6	—	11
Carlströma	—	—	9	10	—	19
Stockholms Gymnasium	—	—	—	—	—	—
Knutshögskola	—	—	7	1	—	8
Wexjö	—	—	31	24	4	62
Galmar	1	2	25	2	—	28
Wibby	—	—	2	—	—	2
Skara	—	—	29	5	—	34
Östboberg	—	—	22	15	3	40
Carlstad	—	—	9	—	—	9
Privatister	111	28	287	32	—	458
	62	2	34	6	—	104
	40	2	4	—	—	46
Summa	229	42	577	145	11	1004

Underfända.	De Examinerade hafwa erhållit följande antal betyg.										Summa.
	1-3	4-5	6-8	9-11	12-14	15-17	18-20	21-23	24		
Lund	—	—	5	9	11	6	5	—	—	—	36
Lycæum	—	1	2	8	5	2	—	—	—	—	46
Malinö	2	1	15	10	5	1	—	—	—	—	22
Skab	—	7	4	4	3	1	2	—	—	—	31
Randströma	—	—	4	2	1	—	—	—	—	—	9
Helsingborg	—	—	—	—	1	—	3	—	—	—	4
Christiansstad	—	—	7	9	7	1	—	—	—	—	24
Carlshamn	1	—	1	—	2	—	4	—	—	—	11
Carlströma	—	—	1	1	11	1	6	—	—	—	19
Stockholms Gymn.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Knutshögskola	—	—	3	5	—	—	5	—	—	—	8
Wexjö	—	—	21	27	8	4	1	1	—	—	62
Galmar	—	—	10	11	4	1	—	—	—	—	26
Wibby	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Skara	—	—	21	9	2	2	—	—	—	—	34
Östboberg	—	—	4	11	10	8	7	—	—	—	40
Carlstad	—	—	6	3	—	—	—	—	—	—	9
Privatister	46	61	315	91	37	40	3	2	—	—	458
	—	—	36	4	3	—	—	—	—	—	104
	—	—	486	211	410	41	27	7	—	—	46
Summa	51	70	486	211	410	41	27	7	1	—	1004

Teologi och Kyrkohistoria.

	Ej examinerad	Förswarlig	Godfänd.	Med beröm.	Berömlig.	Summa.
Lund			20	46		36
Uppsala		9	33	4		39
Malmö	1	2	16	41	2	50
Åbo	1	1	4	3		42
Landskrona			1	3		46
Helsingborg			1	1		2
Christiansfab.		1	12	1	1	4
Carlskamm.			1	7	1	26
Carlskrona		1	5	13		8
Stocholms Gymnasium			1	1		49
Årshöfdings		1	6	1		1
Wexjö		5	45	11	1	8
Calmar		2	14	6	1	64
Widby			2	2		28
Skara		3	28	3		2
Östherberg		1	48	15	6	37
Carlsfab			9	1		44
Privatfifer	6	27	33	89	8	9
	16	7	72	17	2	458
	46	12	18	46	2	104
	26	73	653	227	25	608
						1004

Lefwande Språken.

	Ej examinerad	Förswarlig	Godfänd.	Med beröm.	Berömlig	Summa.
Lund			19	17		36
Uppsala		2	36	7	1	39
Malmö	1	1	23	4		50
Åbo	1	1	8	3		42
Landskrona			2	1		46
Helsingborg			1	1		2
Christiansfab.		7	11	5	1	4
Carlskamm.			1	4	4	26
Carlskrona			12	7		8
Stocholms Gymnasium		1	1			49
Årshöfdings			5	3		1
Wexjö		11	46	5		8
Calmar		4	22	2		64
Widby			2	2		28
Skara		4	22	8		2
Östherberg		1	45	16	8	37
Carlsfab		1	8	1		44
Privatfifer	20	80	273	89	16	9
	12	9	64	41	4	458
	42	11	21	2	2	104
	40	133	608	190	33	608
						1004

	Summa	Berichtig.	Mit berem.	Gelehrb.	Gelehrartig.	Examinirab.
Rund	36	2	10	18	—	—
Eyemnt	39	—	4	2	—	—
Malmü	50	—	4	42	1	1
glsab	42	—	5	4	3	2
Randstroma	16	—	1	7	1	—
Selmsberg	2	—	1	3	—	—
Gyrtiamfab	26	3	2	4	—	—
Garshann	8	3	4	1	1	—
Garstroma	19	1	10	8	—	—
Stocholms Gymnasium	1	1	1	—	—	—
Yntsbings	8	8	—	8	—	—
Mverb	64	1	11	50	—	—
Galmar	28	2	8	2	—	—
Mlsby	2	—	2	16	—	—
Starra	2	—	7	2	—	—
Östheborg	37	3	10	29	1	—
Garshab	41	1	1	7	1	—
grytaffer	9	9	1	—	—	—
Summa	608	20	159	773	14	38

	Summa	Berichtig.	Mit berem.	Gelehrb.	Gelehrartig.	Examinirab.
Rund	36	—	10	18	8	2
Eyemnt	39	—	3	27	16	—
Malmü	50	—	2	43	1	1
glsab	42	—	4	7	4	4
Randstroma	16	—	1	1	—	—
Selmsberg	2	—	3	—	—	—
Gyrtiamfab	26	4	2	12	10	—
Garshann	8	5	4	—	1	—
Garstroma	19	1	10	4	—	—
Stocholms Gymnasium	1	1	1	—	—	—
Yntsbings	8	8	2	2	6	—
Mverb	64	2	11	30	28	—
Galmar	28	2	1	42	13	—
Mlsby	2	—	2	2	2	—
Starra	2	—	7	2	18	—
Östheborg	37	3	6	23	11	—
Garshab	41	1	1	4	4	—
grytaffer	9	9	1	—	—	—
Summa	1004	17	83	442	318	114

Natural-Historia.

	Ej examinerad.	Förklarlig.	Godkänd.	Med beröm.	Berömlig.	Summa.
Lund	1	1	21	13	1	36
Lycæum	3	3	35	4	1	56
Malmö	8	3	18	1	1	31
Åstad	1	2	6	1	1	11
Landskrona	1	1	1	1	1	5
Helsingborg	1	3	1	1	1	6
Christiansstad	3	1	20	1	1	26
Carlskamm	1	4	4	3	1	13
Carlskrona	1	6	6	9	4	26
Stockholms Gymnasium	1	1	1	1	1	5
Linköpings	1	6	6	1	1	15
Wexjö	13	1	42	7	2	65
Calmar	6	1	19	1	1	28
Widby	1	2	2	1	1	6
Skara	8	23	3	2	1	37
Göteborg	2	24	11	11	3	41
Carlsbad	6	1	1	2	1	11
Privatifier	56	325	65	65	42	458
	6	10	70	16	2	104
	11	13	22	1	1	48
	21	137	668	151	27	1004

Historia och Geografi.

	Ej examinerad.	Förklarlig.	Godkänd.	Med beröm.	Berömlig.	Summa.
Lund	2	4	17	11	4	38
Lycæum	1	8	31	6	1	47
Malmö	2	5	17	8	1	33
Åstad	2	3	3	1	2	10
Landskrona	1	1	1	1	1	5
Helsingborg	1	2	1	2	1	7
Christiansstad	2	11	11	10	1	35
Carlskamm	1	1	1	6	1	10
Carlskrona	5	7	7	7	1	27
Stockholms Gymnasium	1	1	1	1	1	5
Linköpings	1	7	7	1	1	16
Wexjö	2	37	10	20	3	72
Calmar	3	10	12	11	2	38
Widby	1	2	2	1	1	6
Skara	9	20	1	5	3	38
Göteborg	1	18	1	16	5	41
Carlsbad	1	3	3	5	1	13
Privatifier	65	293	90	90	10	458
	6	9	22	7	1	45
	32	6	8	1	1	48
	112	125	519	216	32	1004

Wid jemförelsen emellan denna Tabellariska Öfversigt och den för Uppsala, i Tidskriften Frey införda, faller först i ögonen det olika antalet af examinandi, neml. wid Uppsala 1771 och wid Lund 1004; dernäst det olika antalet af underkände wid Uppsala 592, således mer än $\frac{1}{2}$ -del af totalsumman, och wid Lund 51 eller ungefär $\frac{1}{20}$ -del. — Härvid skulle någon, som ej känner till rätta orsaken, kunna tänka: antingen hafwa examinatorerna i Lund varit mindre stränga än de i Uppsala, eller också hafwa de studiosi, som rest till Lund, för att der taga studentexamen, varit bättre underbyggda, än de som i detta hänseende wändt sig till Uppsala; men intetdera är orsaken till det uppgifna förhållandet, utan orsaken är helt enkelt den, att i Lund hafwa ända till sistlidne termin alla examinandi mått undergå tentamina, innan de fått gå i examen. Att detta orsakadt 51 finnes upptagne under rubriken underkände, kan antingen förklaras deraf, att desse tyckt tentamina gått bra, och dertföre underlåtit fråga tentator om de äro approberade eller ej, eller också att de stå qwar från den tiden, då det gick an att dela studentexamen i snart sagdt lika många delar, som det fanns examensämnen; ty med underkände förstås de som fått 0 eller 1—3 betyg. Under sistlidne termin deremot, då alla tentamina woro affäffade, underkändes 19 af 55 eller hwar 3:de af dem, som den terminen för första gången anmälde sig till undergående af Studentexamen, de öfrige woro kompletanter. — Wid Uppsala har Privatisternas antal varit 533 eller nära $\frac{1}{2}$ -del, och af desse hafwa 292 blifwit underkände, således mer än hwarannan; wid Lund hafwa dessa varit 608, eller wida öfwer hälften, och bland dessa synas blott 46 såsom differerade, af skäl som ofwan äro antydda. Härvid får dock anmärkas att tablan för Uppsala upptager bland underkände alla som hafwa 1—5 betyg, då deremot den för Lund endast de som hafwa 1—3. Bland dem som upptagas under rubriken ofullständig känner Ref. dem som i första examen fått ända till 15 betyg, och blott resterat med ett enda ämne, hwar till orsaken ej varit, att de i detta ämne trott sig blifwa underkända, utan dertföre att de i nämnda ämne welat hafwa högsta betyget.

Af detta och mycket annat inses lätt, att man, hwarfen genom tabellariska uppsatser eller genom det än större än mindre antal betyg, en skolas elever wid examina utom skolan erhålla, kan sluta till den eller den skolans företrädare framför en annan, eller till den ena methodens företrädare framför den andra, och adraminst kan detta kontrolleras af nya Studentexamen, sådan den nu är organiserad; ty ej bewisas en skolans företrädare derigenom att några af dess elever i Studentexamen få höga betyg. — Skolan och dess lärare hafwa ofast minsta beswäret med de elever, hwilka så wäl i examina som annat mest utmärka sig. Af de resultat, nya Studentexamen i ofwanupptällda tabeller wisat, kan man ej med wisshet sluta till dess företrädare framför den gamla Studentexamen, ty man har ej dylika anteckningar öfwer den senare. Wi erkänna gerne att nya Studentexamen väckt en och annan skola till litet mera lif, men påstå lika oestergifligt att detta lif ej är sådant, som det i skolan bör wara, och till detta missförhållande är nya Studentexamen med thy äförläande författningar orsaken. Ty nya Studentexamen har långtifrån att sätta ett allför tidigt löpande från skolan till Universitetet, i skället befrämjat och befrämjar detta ofstik, hwilket bewisas deraf, att oaktadt denna examen nu existerat öfwer 12 år, har skolgossen ej ännu uppgifwit hoppet, att, sålän med undeelägna både kunskaper och betyg, få inträde wid Academien som en dess medborgare. Blir han i examen tillbakawisad, så sker detta ej åter till skolan, utan han stannar qwar wid Universitetet, som då får öfwerlaga skolans partes, och så godt det förmår söta uppfylla dessa sina nya ättiganden. Hade de tabellariska uppgifterna varit fullständiga, borde de äfwen hafwa wisat, huru Universiteterna hafwa lykats i denna sin nya och sjelfstagna verksamhet, och man skulle då fått se, att examinandi eller de

nu så kallade präliminaristerna ofta wisas hela 8 å 10 terminer, innan de hinna absolwera en examen, till hvars afläggande de borde wara beredda wid ankomsten till Universitetet; och som prof på sistnämnda institutions förmåga att kontrollera sina nya skyddlingars slit, kan nämnas, att det ej är utan exempel, det examinandi, som den ena terminen hunnit till 4 betyg (de som få 4 betyg få taga om examen i alla ämnen), ha den andra endast hunnit till 2, och sålunda nyttjat den regressiva i skället för den progressiva methoden.

Allt hela detta beteende är ett lockande från skolan, synes tydligt deraf, att profwet i Studentexamen må ha gått huru uselt som helst, så att ynglingen till och med blifwit underkänd i alla ämnen, — till Universitetet hörer han dock, han må kallas examinandus eller präliminarist, och från skolan är han för alltid befriad.

Men lemnom allt widare ordbande härom, tills wi hafwa sett, hwad de senast i dessa ämnen utkomna skrifter innehålla. — Dessa skrifter äro *):

1. Enskildt betänkande till 1843 års Skolrevisjon om Studentexamen af P. G. Botvie, Rector Scholæ. Uppsala, Leffler och Sebell, 1843.
2. Förenämnda skrift recenserad i 13:de häftet af tidskriften Frey. Af — ed —
3. Om Studentexamen samt Elementarläroverkens brister af J. A. Hazelius. Stockholm, Norstedt et Söner, 1843.
4. Några ord om Studentexamen med särskildt afseende på Preliminarist-författningen af E. Fries. 14:de häftet af Frey.
5. Några ord om Universitetets och Elementarläroverks inbördes förhållande. Ett votum, jemte sednare tillägg af E. E. Zahlerang. Uppsala, Wahlström et Läsibom, 1843.
6. Om Swenska Elementarläroverken och dess förbättring i anledning af Herr J. A. Hazeli skrift "om Studentexamen och Elementarläroverkens brister." Stockholm, Norstedt et Söner, 1843.

(Fortsättning.)

*) De flesta af dessa skrifter äro wisserligen redan i våra stora tidningar anmälda och recenserade, men så wäl för ämnets allmänna wigt, som för en och annan recensentens paritthet torde det ej wara ur wägen att ytterligare granska dessa skrifter. Så t. ex. är det ömkligt att läsa i Aftonbladet för den 11 dennes, hurusom den senast utkomna anonyma skriften om "Swenska Elementarläroverken och deras förbättring" icke skulle innehålla annat än det elfwahundra elfwå gånger sagda och wedertagda, och att förf. röjer en oerhörd grad af ofunnighet om de sanna förhållanderna. Ömkligt är det, om dessa yttranden af Sweriges första (quantitativt taget) itening äro fällda af ofunnighet, och uselt om så blifwit yttradt emot bättre wetande. Det skall snart nog wisa sig, af huru stort och sant värde den omnämnda anonyma skriften är.

Nr 5 af denna Tidning, utgiswes Lördagen d. 3 Februari.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1844.

